

Régi Országos Személyi Adattárakban szereplő örmény-magyar gyökerű nevesebb személyek

(I. rész)

1. Duha Kristóf, városi közigazgatási tanácsos, polgármester Szamosújvár.
Született 1858-ban régi örmény családból. A középiskolát miután elvégezte, a kolozsvári egyetemen filozófiát hallgatott. Mint tanító kezdte pályafutását, majd altanár a szamosújvári gimnáziumban. 1890-ben városi számvevőnek választották, tíz évvel később pedig közigazgatási tanácsossá. 1912-től alpolgármestere volt, 1918-19-ig a város polgármestere. A román megszállás előtt ő volt az utolsó örmény-magyar polgármestere a városnak. Mivelhogy megtagadta a román hűségeskütelést, elbocsátották. 1919-34-ig az Iparbank Igazgatója volt. Elnöke volt a helyi Magyar Pártnak. Nevéhez fűződik a város főgimnáziuma és a honvéd laktanya építése. Neje: a néhai Sidai Johanna volt.

2. Esztegar Bálint, bankigazgató, született 1897-ben Szamosújvárt. Édesapja: Géza, édesanyja: Papp Irma. Középiskoláit helyben végezte, egyetemi tanulmányait Kolozsvárt és Budapesten végezte.

1915-ben hadbavonult, az olasz és francia fronton küzdött, zászlósi rangban szerelt le. Kitüntetései: kieszüst és bronz vitézségi érem. 1928-ban a helybéli takarékpénztár helyettes igazgatója. A megszállás alatt a Magyar Párt választmányi tagja volt és a katolikus kör pénztárnoka. 47 hold birtokát a románok kisajátították. Neje: Flórián Róza, akinek fivére: Antal, hősi halált halt hadnagyi rangban az orosz harctéren az első világháborúban.

3. ifj. Flórián Antal, kereskedő 1901-ben született Szamosújvárt. Édesapja id. Antal, édesanyja Novák Rebeka. Iskoláit Szamosújvárt végezte, majd kereskedői pályára lépett. Dénán és Szamosújvárt tanulta ki szakmáját. 1925-ben önállósította magát. Hasonló nevű unokabátyja hadnagyi rangban hősi halált halt az első világháborúban. Neje: Kirkósa Klára.

4. Fogolyán Gyula dr. városi tiszti főorvos Szamosújvárt. Született 1864-ben Máramaros-szigeten. Egyetemi tanulmányait Budapesten végezte. 1910-ben választották meg Szamosújvár főorvosának. Itt működött 1926-ban történt nyugdíjazásáig. Jelentős érdemeket szerzett a város egészségügyi viszonyainak megjavításában. A világháború idején mint honvéd főorvos a szamosújvári tartalékkórházban teljesített szolgálatot. Neje: Marádé Jolánta bárónő.

5. Gajzágó Vilmos, főszolgabíró, Désen. Született Szamosújvárt 1859-ben. Középiskoláit ugyanitt végezte, jogi tanulmányait Kolozsvárt. Közigazgatási pályára lépett Láposon majd Kékesen mint szolgabíró, s végül Désen mint főszolgabíró az összeomlásig, ő volt Dész utolsó magyar főszolgabírója. A Magyar Párt keretében erős tevékenységet fejtett ki.

6. Gámeczki Jakab, kereskedő, Dész. Szamosújvárt született 1870-ben, régi ottani örmény családból, ott is járt iskolába és kereskedelmi pályára lépett. A rk. egyház tanácstagja, több pénztintézet igazgató tagja volt. Felesége: Osztian Mária szintén lelkes támogatója volt a hazafias mozgalomnak.

7. Horenián Ohanik, rőföskereskedő, Szamosújvár. Született 1890-ben KisÁzsiában. Apja: Rafael, anyja: Babikján Verona, a törökök 1915-ben legyilkolták őket. Kolesben végezte a gimnáziumot, azután kereskedői pályára lépett. Alapító tagja az örmény katolikus körnek és választmányi tagja az Árvaintézetnek. 1915-től mint kereskedő működött Szamosújvárt. 1915-ig mint hadimunkás vett részt a világháborúban.

8. Hosszú Vártán, cipésmester, Szamosújvárt, ugyanott született 1884-ben. Apja néhai Péter, anyja: Osztian Dorottya. Szamosújvárt járt iskolába, és ott tanulta a cipészipart is. 1933-ban korcsmát nyitott. A világháborúban 18 hónapig harcolt az orosz és az olasz fronton, mint pionér.

Több hadkitüntetést kapott és mint tizedes szerelt le.

9. László Gyula, földbirtokos, Nagyiklód, Szolnok-Doboka vármegye. Ősi örmény családból született 1869-ben Brassóban. Felsőkereskedelmi iskolát végzett Kolozsvárt. 1889-től gazdálkodik Nagyiklódon. Az első világháború alatt 1800 holdas birtokon gazdálkodott, és mint virilista a frontszolgálat alól fel volt mentve. A román megszállók a 240 holdas saját birtokából 180 holdat elvettek, csak 60 holdat hagytak meg, melyet a harmadfokú bírósági határozata mondta ki. László Gyula Tauffer Ferenc mostohanagyapja volt, aki 1942-ben született Budapesten, és ott is él.

10. Martaian Hárutyun, perzsaszőnyegszövő, Szamosújvár. Született 1906-ban Viygdén, Törökországban. Anyja néhai Arsakni Saldian, apja néhai Dikrán. Gyermekkorát még Törökországban töltötte és Konstantinápolyban járt iskolába. Az első világháború után 1921-ben költözött Szamosújvár városába. A felesége: Elmane Kulusja. Gyermekai: Dikrán és Aram.

11. Mórítz Jenő, bőrkereskedő, Szamosújvár. Ugyanott született 1886-ban. Apja: Mórítz Joachim, anyja Lengyel Róza. Ugyanitt járt iskolába is, és Petrozsenben, Gyulafehérváron, Salgótarjánban s Kolozsvárt gyarapította szaktudását. Szamosújvárt az Iparosegylet elnöke, a Szent Erzsébet énekharca elnöke, a Magyar Párt igazgató tagja. Neje: Bíró Erzsébet.

12. Mórítz Johachim, kereskedő, Szamosújvár. Ugyanott született 1893-ban, majd kereskedelmet tanult ugyanott. Mint segéd Kolozsváron, Tövisen, Gyergyószentmiklóson és Szolnokon gyarapította tudását. 1919 óta mint önálló kereskedő dolgozik. Részt vett az első világháborúban 1916-18-ig. A 62. k. gyalogezred kötelékében harcolt a szerb, román és horvát fronton. Mint tizedes szerelt le, több vitézségi kitüntetést kapott. Felesége: Greszner Katalin.

13. Nuridzsán Lajos, kereskedő, Szamosújvár. Szamosújvárt született 1905-ben. Középiskoláit ugyanott végezte és a szakmáját is ott sajátította el. 1935-ben önállósította magát. A román megszállás idején erejéhez képest a városban segítette a kulturális szociális mozgalmat. Neje: Remgger Margit, gyermekei: Anna és Mária.

14. Nuridzsány József, kereskedő, Szamosújvár. Ugyanott született 1877-ben. Apja: Antal, anyja: Zakariás Rozália. Szülőhelyén négy gimnáziumot végzett, majd kitanulta a kereskedői szakmát. Segéd Marosvásárhelyen, Brassóban, Kézdivásárhelyen, Nagyszombaton dolgozik, és Hódmezővásárhelyen fejezte be szakmai tanulmányait. 1902-ben önállósította magát Szamosújvárt. Tevékeny tagja volt az EMKE-nek és a kereskedő társulatnak. A román megszállás alatt 1919 után igyekezett támogatni a magyar megmozdulásokat.

15. Papp László, szücsmester, Szamosújvár. Ugyanott született 1897-ben. Apja: József, anyja: Kapatán Rebeka. A helybéli gimnáziumba járt két osztályt, aztán az apjától tanult szücsmesterséget. 1923 óta önálló mester. Tagja volt a Szücsök Ipartársulatának, öt éven át elnöke. Igazgatósági tagja a helybéli Takarékpénztárnak. A szamosújvári örmény szert. kat. egyház tanácsosa.

16. Papp Mihály, nyug. kir. tanfelügyelő, született 1865-ben Szamosújvárt régi örmény családból. Szülőhelyén járt iskolába, a tanítóképzőben és Budapesten végzett iparrajztanári tanfolyamot. Állami tanító lett Újpesten, ugyanott igazgató is. Erdemei elismeréséül szakelőadónak rendelték be a minisztériumba. Mint kiváló pedagógust, dicséretben részesítették a képviselőházban. Szülővárosában vonult nyugalomba.

17. Sorbán Raul dr. Désen született 1912-ben régi nemesi családból. Ősei 1609-ben kaptak nemességet Bethlen Gábor fejedelemtől. Anyja a híres örménymagyar Bogdánffy László leánytestvére, az egyik legnagyobb földbirtokos család szülöttje. Balázsfalván járt középiskolába, Grácban, Pozsonyban, Milánóban végezte a jogi tanulmányait. 1938-ban mint jó nevű festőművész működött s több magyar kollegával vett részt számos kiállításon. Mint magyar-örmény anyanyelvű, az anyja után perfektül beszéli a magyar nyelvet. Öregségére, főleg 1989

után, nagy magyar gyűlölőként lépett fel, a Dákó-román elmélet alapján. Felesége: Sütő Éva keramikus. Jelenleg Raul Erdélyben él, az anyja hozományának birtokán 2003-ban.

18. Roska Márton dr. régész, a Szolnok-Dobokai Magyaroklölösön született 1880-ban. A középiskola nyolc osztályát, a Világosító Szt. Gergelyről elnevezett örmény fiúárvaházban, a szamosújvári örmény katolikus, majd államivá vált főgimnáziumban végezte. A kolozsvári egyetem bölcsészeti hallgatója lett. 1905-ben történelem és földrajzból tanári oklevelet nyert. 1901-ben gyakornoknak nevezik ki az Erdélyi Múzeum Egyesület Érem és Régiségtárához. 1920-tól az Erdélyi Kárpát Egyesület néprajzi múzeumnak az igazgatója és tagja a Műemlékek Országos Bizottsága erdélyi osztályának. Részt vett az első világháborúban, ahol főhadnagyi rangig vitte. Levelező tagja volt a Német Birodalmi Régészeti Intézetnek, igazgatósági tagja az Erdélyi Múzeum Egyesületnek. Irodalmi munkásságában különösen számottevők az erdélyi honfoglalás kérdésének tisztázását elősegítő vajdahunyadi, várfalvi és marosgombási ásatásai. Irodalmi főbb munkái: Az ősrégészet kézikönyve, A régibb kőkor, Az újabb kőkor stb. Népszerű cikkei a Magyar nép és Pásztortűz, valamint a Hírnök hasábjain jelentek meg.

19. Todorán Sándor dr. helybeli polgármester, született 1891-ben Szamosújvárt, ősi örmény családból. Édesapja Endre a város egyik vezető egyénisége volt. A szülővárosában járt középiskolába, Kolozsvárt végezte a jogot. 1919-ben doktorált. A román esküt megtagadta, állását elveszítette. Magán vállalatnál dolgozott 1931-ig. 1931-39 bírósági jegyző volt. A honvédség bevonulása után nevezték ki polgármesteri helyettes főjegyzővé.

20. Turcsán Lajos ny. csendőrmester, vendéglős Szamosújvárt. Született 1871-ben Uzdiszentpéteren. Apja: T. Lukács, anyja: Dajbukát Rebeka. Szülőhelyén járt iskolába, azután kereskedelmet tanult. Katonai kötelezettsége után beállt a csendőrséghez. Mint őrmester ment nyugdíjba és vendéglőt vezetett, amelyet még elődei alapítottak. Elhunyt 1934-ben. Özvegye: Harib Katalin.

21. Urmánczy Gábor kereskedő és földbirtokos, Szamosújvár. Ugyanott született 1889-ben, s ott is járt iskolába, s utána kereskedői pályára lépett, 1914 óta önálló kereskedő üzlete volt a kommunista államosításig. Tagja volt az Iparos Egyletnek, a Magyar Pártnak és a Katolikus Örmény Körnek. Részt vett az első világháborúban, ahol a katonai bátorságáért több kitüntetést kapott. Apja: Urmánczy Gábor, anyja; Lengyel Anna. Felesége: Tömösvári Borbála. Gyermekai: István és Gábor. A két fiuk a rezsim változás után az Urmánczi, kéri határban lévő birtoknak az egy részét visszaigényelték.

22. Bátrin Miklós nyersbőr nagykereskedő Szamosújvár. Itt is született 1896-ban ősi örmény családból. Tanulmányai befejezésével hadba vonult, végig küzdötte az első világháborút az orosz, olasz és francia fronton, két évet hadifogságban is töltött. Kisezüst és bronz vitézségi érem birtokosa. 1921-től önálló kereskedő. 1940 óta a Magyar Bőripar Rt. főbizományosi körzetének vezetője. Az örmény rk. egyháztanács tagja, a Kath. Kör ügyvezető elnöke, a szamosújvári Sport Egyesület alapítója és csapatkapitánya. Alelnöke volt a Magyar Pártnak. Magyarországaért 1940-ben a román hadbírótság elé állították, de sikerült megszöknie. Neje: Perint Katalin, aki jótékony-ságáért általános szeretetnek örvendett. Az örmény Oltár-egylet alelnöknője, a város szociális előadója. Egy gyermekük van: Miklós.

(folytatjuk)

Lengyel Marika szamosújvári beszámolója

Az örmény metropoliszban nemcsak obeliszket építenek az örmény katolikus templom elé - mint azt a magyar napi sajtóból is, jelen számunkból is tudhatják olvasóink - hanem mást is. Építenek